

ΝΙΚΟΣ ΒΕΤΤΑΣ

Διευθυντής του ΙΟΒΕ, καθηγητής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών

Σελ. 27

Τα όρια της αισιοδοξίας

Του ΝΙΚΟΥ ΒΕΤΤΑ*

Οι λόγοι της τρέχουσας αισιοδοξίας για την ελληνική οικονομία είναι τουλάχιστον δύο: Ανάκαμψη ισχυρότερη από ό,τι αναμενόταν, πάνω από τον μέσο όρο της Ευρώπης· πόροι από το Ταμείο Ανάκαμψης και άλλοι ευρωπαϊκοί, πολύ σημαντικού ύψους, που μπορούν να υποστηρίξουν την ανάπτυξη. Η θετική πραγματικότητα αποτυπώνεται σε σειρά επιμέρους δεικτών, από τα επιτόκια και ακίνητα, σε βιομηχανική παραγωγή και εξαγωγές.

Βέβαια, η ανάκαμψη είναι αντανάκλαση και της προηγούμενης βαθιάς ύφεσης και συνοδεύεται από βαθύ δημοσιονομικό έλλειμμα. Ενώ η σημαντική χρηματοδοτική υποστήριξη από την Ευρώπη δρομολογήθηκε ακριβώς γιατί η ελληνική οικονομία συνδυάζει υψηλό δημόσιο χρέος με ένα εξίσου ανησυχητικό επενδυτικό κενό. Υποθέτοντας πως το πλήγμα της πανδημίας θα έχει επουλωθεί, σε όρους ΑΕΠ, τους επόμενους μήνες, είναι εφικτό να δρομολογηθούν υψηλοί ρυθμοί μεγέθυνσης, περίπου 3% ετησίως την επόμενη δεκαετία, που θα καλύψουν τις απώλειες της δεκαετούς κρίσης και θα αλλάξουν την εικόνα της χώρας. Αυτό μπορεί να συμβεί, όμως, μόνον υπό όρους και όχι αυτόματα.

Η οικονομία μας έχει μακρύ δρόμο να διανύσει μέχρι τον μέσο όρο της Ευρώπης. Για να τεθεί

σταθερά σε θετική τροχιά, προϋπόθεση είναι η ενίσχυση της παραγωγικής βάσης, με άνοδο σε εργασία, επενδύσεις και παραγωγικότητα. Μια σειρά από σχετικά μέτρα πολιτικής είναι θετικά. Αλλά αφορούν εκκρεμότητες από την προηγούμενη κρίση, όπως για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια. Αλλά την ανάγκη εκσυγχρονισμού και κάλυψης

Η θέσπιση βάσης για εισαγωγή στα ΑΕΙ είναι θετική, πρέπει, όμως, να συνοδεύεται από πραγματική αναβάθμιση της τεχνικής εκπαίδευσης.

προφανών κενών, όπως στην ψηφιοποίηση δημόσιων υπηρεσιών. Αλλά εκφράζουν προτεραιότητες της νέας χρηματοδότησης, όπως προγράμματα κατάρτισης ανέργων. Για να γίνει όμως πραγματικότητα το σενάριο ισχυρής ανάπτυξης, αυτό πρέπει να υποστηριχθεί συνολικά και συστηματικά από το πλαίσιο πολιτικής.

Σε μια οικονομία, νοικοκυριά, επιχειρήσεις και επενδυτές κατευθύνονται από κίνητρα. Αυτά μπορούν να ωθούν σε καινοτόμο επιχειρηματικότητα ή παρασιτι-

κή ως προς το κράτος λειτουργία. Σε παραγωγικές επενδύσεις ή ευκαιριακή κατανάλωση. Σε ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου ή της παραοικονομίας. Τα κίνητρα διαμορφώνονται από το πλέγμα μέτρων και πολιτικών που ισχύουν, την αξιοπιστία τους σε βάθος χρόνου και το πώς εφαρμόζονται και εκλαμβάνονται από την κοινωνία. Για τη σταδιακή αλλά αναγκαία αλλαγή των κινήτρων στην ελληνική οικονομία, είναι λοιπόν κρίσιμη η διαχρονική συνέχεια των νέων μέτρων πολιτικής και η μεταξύ τους συνέπεια.

Ενδεικτικά, η νομοθέτηση για επικουρικές συντάξεις των νέων σε κεφαλαιοποιητικό πλαίσιο ήταν μια ελάχιστη αυτονόητη παρέμβαση. Ενισχύει τα κίνητρα για επίσημη εργασία, καθώς η μελλοντική σύνταξη εξαρτάται από τις εισφορές που συσσωρεύονται. Αν πάντως δεν οικοδομηθεί εμπιστοσύνη σε βάθος χρόνου και γίνουν πιστευτές προθέσεις ανατροπής του συστήματος, κάθε θετική επίδραση ματαιώνεται. Ανάλογα, καθώς το υπερβολικά μικρό μέγεθος πολλών επιχειρήσεων αντιστρατεύεται παραγωγικότητα και αμοιβές, δρομολογούνται φορολογικά κίνητρα για συγχωνεύσεις. Το θετικό αυτό μέτρο, ωστόσο, πρέπει να συμπληρωθούν κινήσεις ελάφρυνσης του διοικητικού βά-

ρους των επιχειρήσεων, καθώς αυτό είναι κυρίως που τις κρατάει σε μικρό μέγεθος και άτυπη δραστηριότητα. Ακόμη, στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, η θέσπιση βάσης για εισαγωγή στα ανώτατα ιδρύματα είναι θετική, κυρίως για να μην εγκλωβίζει τους νέους σε αδιέξοδα. Είναι απαραίτητο, όμως, να συνοδεύεται από πραγματική αναβάθμιση της τεχνικής εκπαίδευσης, ως αξιόπιστη εναλλακτική, και από ισότητα ευκαιριών.

Σε κρίσιμες περιοχές όπως οι παραπάνω, μπορεί να υπάρξει θετική επίδραση επιμέρους μέτρων. Ωστόσο, αν δεχθούμε την ανάγκη για αλλαγή των κινήτρων και δομής της οικονομίας, η συνέπεια των παρεμβάσεων είναι απαραίτητη, όπως και η καθαρή σηματοδότηση πορείας. Άλλες ισχυρότερες οικονομίες μπορούν να πορευτούν σήμερα με οριακές μόνο προσαρμογές, όχι όμως η δική μας. Και αν, τελικά στην πράξη, η νέα ευρωπαϊκή χρηματοδότηση απλώς ενδυναμώσει την προηγούμενη δομή, η αναμενόμενη ανάπτυξη απλώς δεν θα έρθει. Αισιοδοξία για την οικονομία πρέπει να υπάρχει, αλλά ευθέως ανάλογη με τη διάθεση και τη δυνατότητα υποστήριξης αλλαγών.

* Ο κ. Νίκος Βέττας είναι γενικός διευθυντής του ΙΟΒΕ, καθηγητής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών.